

مقاله‌شناسی توصیفی

تابستان ۱۳۷۷

به کوشش جمیله جان قربان

حادثه از بین رفته‌اند.

نویسنده معتقد است برای کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان که تالارهای متعددی در مراکز آفرینشهای فرهنگی و صدها کتابخانه کودک در سراسر کشور دارد، ساده‌ترین و اثرگذارترین راه حفاظت از نقاشیها و تصویرها قاب کردن و نصب آنها بر دیوار این گونه اماکن بوده است.

توس، شماره ۲۳، شهریور ۱۳۷۷

مقاله آثار هنری را چه کسانی به آب و خاک می‌سپارند؟
نویسنده: ابراهیم حقیقی

مقاله خبر بر آب رفتن تصویرهای کتاب کودک در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، دل تصویرگران، گرافیستها و هنرمندان را به درد آورد. در پی این حادثه اظهار نظرها، درد دلها و چاره‌جوییهای دلسوزان هنرمند در نشریات منعکس شد. این مقاله نمونه‌ای از آنهاست.

نویسنده معتقد است که در این فاجعه، نه فقط کانون، بلکه همه هنرمندان و مردم نیز مقصرند.

□ روزنامه‌ها

توس، شماره ۲۶، شهریور ۱۳۷۷

سهم کودکان فردا را به آب دادیم
در حاشیه فاجعه نابودی تصویرهای کتاب کودک در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
نویسنده: محمود مشرف آزاد

مقاله یک روز تعطیل و ترکیدگی لوله آب در انبار ساختمان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان باعث شد که گنجینه نقاشیها و آثار گرافیکی پنجاه ساله اخیر هنرمندان کتاب کودک و نوجوان آسیب جدی ببینند.

در این مقاله، نویسنده به شرح چگونگی واقعه و اثرات ناگوار به جا مانده از آن، شناسایی مقصران و... می‌پردازد و اشاره می‌کند که مجموعه آثار درخشانی از کارهای فرشید مثقالی، زرین کلک، بهمن دادخواه، نجومی، ممیز، صادقی و... که هر کدام بدعتی در قلمرو گرافیک و برخی برنده جایزه‌های معروف بین‌المللی بوده‌اند، در پی این

والدین ارائه می‌دهد تا در انتخاب کتاب مناسب برای فرزندان‌شان کمتر دچار مشکل شوند. در بخش‌هایی از این مطلب آمده است:

— کودکان به کتابهایی نیاز دارند که جذاب، عمیق، شیرین و با تجربه‌ها، نیازها، علانق و تواناییهای آنها هماهنگ باشند؛ همچنین وسیله‌ای باشند تا بتوانند به کمک آن، خود و محیط طبیعی و اجتماعی‌شان را بهتر بشناسند، تخیل آنها را پرورش دهد و کنج‌کاویشان را ارضا کند.

— یک کودک پنج‌ساله از کلام آهنگدار و اشعار موزون و از قصه‌هایی که قطعات تکراری دارند لذت می‌برد.

— ظاهر کتابها نیز مهم است، تصویرهای خوب هنرمندانه، صفحه‌بندی مناسب، استفاده از حروف خوب، صحافی تمیز و جذاب نشان از اهمیتی دارد که پدید آورنده برای کودکان قائل بوده است.

سروش، شماره ۸۹۲، شنبه ۱۲ تیر ۱۳۷۷

رناته ولش، نویسنده محرومان و جدا افتادگان (بخش نخست) معرفی نویسنده و آثارش
نویسنده: سمه چینی‌روشان

مقاله «رناته ولش» نویسنده‌ای است که همواره در آثارش به زندگی مادی و معنوی مردمانی از اجتماع که در جایگاه ضعیفتری قرار دارند می‌پردازد. او روح، هراسها، رؤیایها و امیدهای کودکان و نوجوانان را با نگرشی جدید و خلاق تصویر می‌کند، به طوری که آثارش برای بزرگسالان سرشار از تازگی و چالش و به همان اندازه برای کودکان و نوجوانان جذاب و خواندنی است.

در آثار این نویسنده، رویدادهای واقعی نیز وجود دارند؛ به عبارت دیگر «ولش» در آثارش پیوندی بدیع و خلاقانه میان تخیل و واقعیت و رویدادهای روزمره زندگی مردم کشورش برقرار

زیرا هیچ یک ارزش آثار هنری را نمی‌دانیم و هیچ آیین‌نامه اجرایی برای نگهداری آثار هنری، حتی آثار موجود در موزه‌ها نداریم. «حقیقی» یادآوری می‌کند که ما حتی مقدار گرما، سرما و رطوبت لازم برای بقای هر اثر هنری را نمی‌دانیم، هیچ تجربه و دستورالعملی برای مرمت آثار نداریم و در این زمینه، بیشترین تقصیر متوجه خالق اثر است؛ چرا که هنرمند باید هنگام عقد قرارداد متذکر شود که اصل اثر در اختیار خود وی باشد و او اثر را فقط برای یک یا چند بار چاپ و تکثیر در اختیار خریدار قرار دهد و...

توس، شماره ۴۱، شهریور ۱۳۷۷

ماهی سیاه کوچولو در تنگ بلور
نویسنده: لیلی فرهادپور

مقاله به مناسبت سی‌امین سالگرد مرگ «صمد بهرنگی»، نویسنده این مقاله سعی کرده است با یادآوری روزهای اوج و توجه به آثار او و مقایسه آن روزها با بی‌توجهی کودکان عصر حاضر، برای این فراموش‌شدگی دلیلی قانع‌کننده بیابد و این گونه اظهار نظر می‌کند که کودکان امروز، «صمد بهرنگی» را نمی‌شناسند. آنها آثار و مضامین مختلفی را در اطراف خود دارند که می‌تواند قابل فهم و جذابتر از قصه‌های صمد باشد. به همین دلیل، دیگر شخصیتهای خوب و بد قصه‌های ساده «صمد بهرنگی» جذابیت و تأثیرگذاری خاصی برای آنها ندارند و این آثار مهجور مانده‌اند.

ممشهری، شماره ۱۶۲۲۵، شهریور ۱۳۷۷

انتخاب کتابهای مناسب برای کودکان، چگونه؟

نویسنده: اشرف نریمانی

مقاله نویسنده پیشنهادهای ساده و مناسبی به

می‌کند. یکی از آثار موفق و شاخص این نویسنده داستان یوهانا است. خصوصیات اخلاقی و روانی و ویژگیهای شخصیتی قهرمانان «ولش» به طور مستقیم به خواننده عرضه نمی‌شود. این سبک، بی‌آنکه عمد و نیقی در پس آن باشد، به تصاویر سینمایی می‌ماند که در آن چیزهای بسیاری، بی‌آنکه بر زبان جاری شوند گفته می‌شود.

سروش، شماره ۸۹۲، شنبه ۲۰ تیر ۱۳۷۷

رناته ولش نویسنده محرومان و جدا افتادگان (بخش دوم)

نویسنده: مهد چینی‌فروشان

می‌شود.»
«ولش» در پاسخ به این سؤال که مشکلات کودکان جهان چیست، می‌گوید: «نیازهای بنیادی و اساسی تمام کودکان، در همه جای جهان مشابه است. آنها می‌خواهند احساس امنیت کنند، دوستشان بداریم و به نیازهایشان توجه کنیم. گروهی از کودکان احساس می‌کنند که هیچ کس در جهان منتظر آنها نیست و انتظار آنها را ندارند.»

او همچنین درباره واقعتیت و تخیل در آثارش می‌گوید: «تخیل همواره باید به نوعی با زمین و جهان خاکی و واقعی ارتباط داشته باشد؛ اندکی نیز با واقعیت‌های روزمره مرتبط باشد و آن گاه سوار بر باد به آسمانها پرواز کند.»

□ هفته‌نامه‌ها

سروش، شماره ۸۹۵، شنبه ۲۷ تیر ۱۳۷۷

– پینوکیو، قصه یک آدمک

– معرفی کتاب «پینوکیو، قصه یک آدمک» نوشته «کارلو کولودی»، ترجمه «محسن سلیمانی»

معرفی کتاب چگونه رمان مشهور ادبیات کودکان و نوجوانان، پینوکیو شکل گرفت و مقبول عامه افتاد؟ تاریخچه وقوع این رویداد و چگونگی آن در این مقاله آورده شده است. نویسنده مطلب به خلق این رمان، زمان خلق آن در سال ۱۸۳۳ میلادی، و سپس جهانی شدنش از طریق ترجمه آن به صد زبان زنده دنیا در قرن بیستم اشاره می‌کند و می‌گوید که اولین بار در سال ۱۳۳۴ «صادق چوبک» این اثر را از نسخه‌ای انگلیسی که توسط «جوزف واکر» تهیه شده بود به فارسی برگرداند و حالا «محسن سلیمانی» این داستان را از نسخه‌ای انگلیسی به قلم «مری آلیس» به فارسی برگردانده است. نویسنده مقاله برای معرفی بیشتر کتاب،

گفتگو نویسنده در ادامه مقاله قبلی نشریه که «رناته ولش» و آثار او را معرفی کرده بود، گفتگویی با این نویسنده ترتیب داده است که در اینجا به بعضی از مطالب رد و بدل شده بین آنها اشاره می‌شود:

نویسنده در پنجسالگی (سال ورود به مدرسه) نوشتن داستان را آغاز کرده و آن را تنها وسیله دفاع از خود در برابر دیگران یافته است. او برای جلب حمایت یکی از همکلاسه‌های قوی مدرسه مجبور بود داستانهایی برایش بنویسد که پس از مدتی کتاب کوچکی از این داستانها فراهم می‌آید و کم‌کم ایده دفاع از خود، به ایده نوشتن و نویسندگی برای دفاع از آنهایی که نمی‌توانند از خود دفاع کنند تبدیل می‌شود.

«رناته ولش» درباره «اندرسن» و مقایسه او با خودش می‌گوید: «او زبانی برای شرح داستانهایش انتخاب کرده است که به زمان و دوره خودش تعلق دارد. اندرسن از جمله‌های بلند، بسیار استادانه و رمانتیک استفاده می‌کرده است، اما جمله‌ها و نوشته‌های من کوتاه و موجزند. من بیشتر وقت خودم را صرف حذف کلمه‌ها و جمله‌های اضافی می‌کنم؛ به نحوی که زبان آثار بسیار آهنگین

بخشی از آن را می‌آورد و درباره زندگی و آثار نویسنده اصلی رمان «کارلو کولودی» اطلاعاتی را ارائه می‌دهد. او به زندگی و آثار مترجم کتاب «محسن سلیمانی» نیز اشاره می‌کند و فهرستی از آثار متنوع او در زمینه ترجمه، تألیف نقد و ویژه‌نامه را در اختیار خواننده قرار می‌دهد.

سروش، شماره ۸۹۵، شنبه ۲۷ تیر ۱۳۷۷

نگاه نو نقادی و نقاشی

گفتگو با تهیه کننده و کارگردان برنامه نقادی و نقاشی

گفتگو در این گفتگو «جلیلی» مطالبی را درباره چگونگی تهیه و ساخت برنامه تلویزیونی نقادی و نقاشی که از شبکه دوم سیما پخش می‌شود باز می‌گوید. بعضی از این مطالب بدین شرح‌اند:

برای ایجاد تحول در آموزش نقاشی، برنامه به گونه‌ای طراحی شده است که چهار بُعد موضوع را به کودکان نشان دهد. ما این موضوع را یک بار به صورت گزارش درآوریم، یک بار به صورت قصه و یک بار هم به شکل و روال عادی به بچه‌ها نشان دادیم...

در بحث هنر، بخصوص مقوله نقاشی کودک باید سبکها، روایتها و نگاهها را تا حدودی تغییر داد؛ باید دید تازه‌ای به مخاطب بدهیم و تحرک جدیدی داشته باشیم، باید بچه را از زمان جلوتر ببریم تا گامهای فکری او بلندتر شود.

سروش، شماره ۹۰۰، شنبه ۲۱ مرداد ۱۳۷۷

آنها که زشتی خود را باور کردند

نگاهی به کتاب «آبی‌ترین چشم»، نوشته «تونی موریسون»، ترجمه «نیلوفر شیدمهر»، «علی آذرنگ»

نویسنده: میترا لبافی

نقد کتاب آبی‌ترین چشم، داستانی درباره نژادپرستی و تأثیر آن بر قلب و روان سیاهپوستان است. برای نشان دادن بهتر این تأثیر، «تونی موریسون» به درون افراد نفوذ می‌کند. شگرد او این است که داستان را از زبان کودکان روایت کند. او در این فضا از شیطنتهای دوران کودکی، شادیه‌ها، حادثه بلوغ و کنجکاووها سخن می‌گوید.

نویسنده مقاله، ضمن تشریح داستان، به طور خلاصه هدف کلی «موریسون» از نگارش این اثر را بیان می‌کند.

به عقیده «موریسون» دلیل مایخولیایی و دائم‌الخمر شدن سیاهان در دوران کهنسالی آن است که فساد اخلاقی گریبانشان را می‌گیرد. زشت بودن حسی است که سیاهان را به تیره‌روزی می‌اندازد؛ مانند دخترک سیاهپوست داستان که تحت فشار این احساس، عزت نفس خود را از دست می‌دهد و آرزو می‌کند دخترکی با چشمان آبی باشد.

«توین موریسون» در این کتاب، شخصیت‌های متضادی می‌آفریند؛ زنان و مردانی که در برابر سفیدها یا بیش از حد خشن‌اند یا بیش از حد زبون.

ماهنامه‌ها

پیام زن، سال هفتم، شماره پنجم، مرداد ۱۳۷۷

گفتگویی با شاعر جوان، پوپک نیک‌طلب

مصاحبه‌کننده: مریم حقیقت‌گو

گفتگو در این گفتگو شاعر جوان درباره زندگی و تحصیلات و چگونگی کشیده شدنش به شعر و ادبیات می‌گوید و سپس کتابهایی که توسط این شاعر ترجمه یا بازنویسی شده‌اند، برای اطلاع خوانندگان معرفی می‌شوند. همچنین شاعر با اشاره به قالبهای شعر و تعریف شعر و شاعر

گفتگورا به پایان می‌برد و در انتها شعری از او آورده می‌شود.

به بعضی از مطالب این گفتگو توجه کنید:

هیچ گاه از خواندن، خصوصاً خواندن شعر و داستان دور نماندم. در دوران کودکی، بیشتر کتابهای کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان را می‌خواندم و همین علاقه باعث شد که بیشتر کارها و نوشته‌هایم در زمینه ادبیات نوجوانان باشد. سعی کرده‌ام در تمام قالبهای شعری تجربه‌ای داشته باشم... شعرهای من تصویری از دنیایی است که با آن روبه‌رو بوده‌ام.

توصیه این شاعر نوجوان به نویسندگان و شاعران تازه کار این است که چه در داستان‌نویسی و چه در سرودن شعر هرگز از نقد نگریزند و بگذارند مطالبشان نقد شود.

پیام یونسکو، سال بیست و نهم، شماره ۲۲۶، تیر ۱۳۷۷

مادرها و دخترها

تصویر زن در ادبیات کودک و نوجوان آمریکای شمالی
نویسنده: اگه بیس

«خانواده» فقط منحصر به کسانی نیست که همخون یکدیگرند.

مضمون رایج و مورد توجه دیگر در ادبیات نوجوان این منطقه، آشنایی با مسائل دوران بلوغ است.

پیام یونسکو، سال بیست و نهم، شماره ۲۲۶، تیر ۱۳۷۷

از ایدئولوژی تا عشق

تصویر زن در ادبیات کودک و نوجوان اتحاد جماهیر شوروی سابق
نویسنده: یولیا پروساکووا

مقاله تصویر زن در ادبیات کودکان شوروی پیش از انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ به تصویر زن اروپای غربی شبیه بود، ولی منتقدان ادبی پس از انقلاب، این ادبیات را به دلیل احساساتی‌گری، تقریباً به کلی رد کردند. آنها ادبیات کودک پیش از انقلاب اکتبر را ادبیاتی مبتذل و خرد بورژوازی دانستند. تصویری را که این ادبیات از زن ارائه داده بودند و با درونمایهای خانواده، پدر و مادر مادرانگی و عشق مخالفت کردند.

تا دهه ۱۹۶۰ شخصیت‌های زن تصویر شده در کتابهای کودکان کاملاً از واقعیت روان‌شناختی محروم بودند. فقط چند اثر نادر از این‌گو پیروی نکردند و توانستند به شخصیت‌های خود زندگی دهند. در سالهای ۱۹۲۰ تا ۱۹۵۰ شخصیت‌های تصویر شده از زنان، همچنان شخصیت‌هایی بی‌اهمیت و قراردادی بودند. البته در این میان، استثناهایی وجود داشت که برجسته‌ترین آنها رمان تیمور و دست‌اش، نوشته «آرکادی گایدان» بود.

در ادبیات کودکان آن زمان، سیمای زن را اغلب شخصی قهرمان‌گونه، و الگوساز نشان می‌دادند. این شخصیت‌ها نه از درون، بلکه از بیرون و بسیار سطحی تصویر می‌شدند و مطابق با کلیشه‌ای

مقاله کتابهای کودکان و نوجوانان آمریکای شمالی، چشم‌انداز جالبی از توقعات، امیال و نگرانیهای نسل جوان در رویارویی با نسل گذشته نشان می‌دهند.

در این کتابها، گاه می‌توان ارزشهای مشترک را به طور کلی به «اشتیاق برای خوشبختی» یا «شور زندگی» تعبیر کرد. حتی در کتاب آنجا که گل‌های سوسن می‌شکفتند، نوشته «وراوبیل کلیور» مضمون شور بقا را می‌بینیم.

در داستان می‌خواهم یک شلغم باشم، نوشته یکی از نویسندگان کودک این منطقه، به خانواده از منظره دیگری نگریسته می‌شود، به نوعی که شخصیت اصلی داستان در انتها درمی‌یابد کلمه

بیشتر به منزله یک کالا تصویر می‌شود؛ مانند داستان پرسی از اهالی کایرا، نوشته «دیویس سبوکیها». نویسنده در این داستان، درباره دختر چوپان می‌گوید: «دخترم مایه ثروتم است». این تکرش گویای احساس غالب در آفریقا، به ویژه در محیط‌های روستایی است. آنجا دختران را هنگام ازدواج، به بالاترین قیمت ممکن می‌فروشند.

تصویر دیگری که در کتابهای کودکان اوگاندا ارائه می‌شود، تصویر زن در مقام خدمتکار رام و مطیع خانه است. پیام داستانهای کودکان که زن در آنها نقش دارد این است که همسر، خواهر، دختر و در کل زن نمی‌تواند تصمیم بگیرد.

رمان آواز لاریسو، نوشته «اولت پیتیک» ستایش پرشوری است از فرهنگ آفریقایی و به ویژه از فرهنگ و شأن زن آفریقایی. در این رمان، زن در مقام یک هوادار سنت تصویر شده است و به نسوعی سنت‌گرایی آفریقایی را در مقابل گرفته‌برداری از الگوی غربی نشان می‌دهد.

تصاویر زنان آفریقایی که در ادبیات کودکان اوگاندا ارائه شده‌اند، با واقعیت همخوانی بسیار دارند و در این مورد جامعه را باید مقصر دانست، نه نویسندگان را.

البته با توسعه کشور و مشارکت فعالانه زنان در امور اجتماعی امید می‌رود که کتابهای کودکان نیز این امر را نادیده نگیرند و چهره مثبت‌تری از زنان آفریقایی ارائه دهند.

پیام یونسکو، سال بیست و نهم، شماره ۲۲۶، تیر ۱۳۷۷

همانندی راستین

تصویر زن در ادبیات کودک و نوجوان

ژاین (شکستن کلیشه‌ها)

نویسنده: آیکو سونه یوشی

مقاله تا سال ۱۹۴۱ میلادی، زن در ادبیات کودک و

یکسان بودند. در این داستانها جایی برای عشق و رابطه عاشقانه وجود نداشت.

ارائه تصویر واقعی‌تر از شخصیت‌های زن در دهه ۱۹۶۰ آغاز شد؛ یعنی سالهایی که به نوب شدن یخها معروف است. از این زمان، قهرمانان زن به تدریج سعی کردند هیجانها و عاطفه‌هایی را احساس و به شیوه‌ای پیش‌بینی ناپذیر عمل کنند. نویسندگان نیز بیشتر بر پایه الهامات شخصی خود و نه براساس الگوی رسمی آموزشی می‌نوشتند. این تحول به ویژه با آمدن نسل جدیدی از نویسندگان جوان که پس از انقلاب متولد شده بودند شکل کاملتری گرفت. سیزدهمین سال زندگی، نوشته «سرگئی ایوانف» که دو چهره اصیل زنانه را تصویر می‌کند، نمونه‌ای از دستاوردهای این تحول است.

در دهه‌های هفتاد و هشتاد، شرکت تمام و کمال زنان در زندگی حرفه‌ای و پیامدهای آن، در داستانهای روان‌شناختی روایت شد.

پیام یونسکو، سال بیست و نهم، شماره ۲۲۶، تیر ۱۳۷۷

شریکان خاموش

تصویر زن در ادبیات کودک و نوجوان

اوگاندا

نویسنده: آوانجلین لیدی بارونگو

مقاله در گذر سده‌های متمادی، سنت‌های اجتماعی کودکان آفریقایی تغییر یافته و در نتیجه انتقال سنت شفاهی و داستانهای سنتی بیش از پیش به کمک ادبیات کودکان و روزنامه‌های خاص کودکان آمده‌اند. نویسندگان، داستان‌هایی براساس اسطوره‌ها و حکایتها و افسانه‌های سنتی می‌نویسند. و برخی از این داستانها، تفسیرهای روشنگرانه‌ای از واقعیت‌های اجتماعی ارائه می‌دهد. در اکثر داستانهای این نویسندگان، سیمای زن،

نوجوان ژاپن نقش و جایگاهی نداشت. تا آن زمان زنان ژاپنی نه جایگاهی واقعی در اجتماع داشتند و نه شغل و حرفه‌ای.

اولین داستانی که زن در آن حضور دارد، آقای واتارو و گاو، اثر «نانکیچی نی-پی‌می» Nankichi Niim است که داستانی روشنگرانه محسوب می‌شود.

داستان بعدی ویژه کودکان است و روز مادر نام دارد. این اثر «کوزورو ما کیموتو»، نخستین داستانی است که نقش مادر را درونمایه اصلی خود قرار داده است.

پس از جنگ، چون شرایط اجتماعی به تدریج تغییر کرد، زنان قلم به دست گرفتند تا از خود بنویسند و یکباره تصویر مادر در آثار ادبی جان گرفت. اما این تصویر، همچنان در قالب نقشی بود که جامعه از قبل برای او تعیین می‌کرد. زنان قلم به دست و نویسنده سعی کردند کودکان را با زندگی بزرگسالان و رویدادهای تصور ناشدنی و بی‌معنا مثل طلاق یا مرگ آشنا کنند؛ مانند داستان مومو - شان کوچک، نوشته «میوکو ماتسوتامن».

در دهه هفتاد، هنوز برای زن ژاپنی دشوار بود که هم خانه‌داری کند و هم شغل و حرفه‌ای در پیش گیرد. ولی از دهه هشتاد به بعد، کار بیرون برای زنان به امری عادی بدل شد و داستان، این واقعیت را به عنوان تصویری از اجتماع منعکس کرد؛ در داستان فیل کوچولوی زرد مامان، ماجرای یک طلاق از دید کودکان روایت می‌شود.

در دهه‌های هفتاد و هشتاد، تقریباً تمامی کتابهای کودکان که به مسایل زنان در جامعه می‌پرداختند، به قلم نویسندگان زن بودند. اما این وضع در ابتدای دهه ۹۰ تغییر کرد و نویسندگان مرد هم به مسائل زنان توجه نشان دادند؛ مانند داستان در تقویم، نوشته «هیکو تاناکا» که زنان نسل مادر بزرگها را، که فقط در مقام دختر، همسر و

مادر حضور داشتند، در مقابل نسل جوان که زندگی دیگری دارند قرار می‌دهد.

پیوفه، شماره ۲۲۷، ۲۲۶، ۲۲۵، تابستان ۱۳۷۷

چرا کودکان نقاشی می‌کنند؟

نویسنده: مریم لطیفی پشته

مقاله نقاشی فعالیتی شخصی است که می‌تواند به منزله نوعی بازی برای کودک باشد. از دیدگاه روان‌شناسی، نقاشی به منزله فعالیتی بالینی فرافکنی است؛ یعنی فرد از طریق نقاشی می‌تواند آنچه را در ضمیر ناخودآگاه خود دارد و احتمالاً باعث ناراحتی و اضطرابش می‌شود، بیان کند. همه افراد، تعلیم هنری دیده باشند یا نه، هنگام کشیدن یا رنگ کردن یک تصویر، ناخودآگاهانه شمه‌ای از وضع عاطفی خود را بیان می‌کنند.

از جمله عواملی که در تفسیر و توصیف و تشریح نقاشی کودکان مورد توجه قرار دارند عبارت‌اند از طرز قرار گرفتن نقاش بر صفحه کاغذ، سایه‌ها، ضخامت خط، توالی اجزای کشیده شده، مقدار و توزیع جزئیات، پاک‌شدگی‌ها، تصویر لباس و زمینه، فضا، نقاشی.

در این مقاله، نویسنده به اجزا و مواردی که بیشتر در نقاشیهای کودکان مورد توجه قرار می‌گیرد. و توسط آنها نقاشی می‌شوند اشاره می‌کند و چگونگی کشیده شدن این اجزا را با علم روان‌شناسی مورد تفسیر قرار می‌دهد.

شکل آدم، خواب و رؤیا، خانه، درخت، خورشید و ماه، حیوانات و ائومبیل از موارد مورد توجه در نقاشی کودکان است که نویسنده نیز به آنها پرداخته است:

ائومبیل: در جوامع امروزی ماشین نماد قدرت است و به همین دلیل در نقاشیهای کودکان (مخصوصاً پسرها) زیاد دیده می‌شود.

داستان یا چگونه داستان را شروع کنیم؟ (قسمت ششم)

نویسنده: مظهر سالاری

مقاله سلسله مقالاتی که نویسنده برای آموزش داستان‌نویسی به مخاطبان نوجوان ارائه می‌دهد، به بخشهای مختلفی تقسیم شده است. در بخشهای قبل، به توضیح عناصر داستانی، گشایش (شروع داستان) با زمینه، گشایش با موقعیت، گشایش با شخصیت و گشایش با گفتگو اشاره شده و امتیازات و احتمالاً کاستیهای هر کدام به طور مختصر و در حد گنجایش و درک مخاطبان نوجوان برشمرده شده است. نویسنده در مقاله حاضر به ادامه بحث می‌پردازد و به این سؤال که کدام یک از این گشایشها بهترند، پاسخ می‌گوید. او برای تأکید و یادآوری آموزش بهتر آنچه توضیح داده است، نمونه‌های مختلفی از گشایش داستانی را از چند داستان ذکر می‌کند و در ادامه، برای تثبیت مطالب ارائه شده در ذهن مخاطب، تمرینهایی را پیش‌روی او قرار می‌دهد.

به بعضی از مطالب آموزش داده شده در این مقاله توجه کنید:

«گشایش مرکب» می‌تواند افتتاحیه و سرآغازی پرانرژی برای داستان ایجاد کند که ترکیبی از زمینه، موقعیت، شخصیت و گفتگوست. نویسنده درباره تمرین توصیه شده‌اش می‌گوید: «در این بازی کاربردهای فراوانی در طراحی و شکل‌دادن به داستان دارد. یکی از کاربردهای آن، بررسی صحنه‌ها و موقعیتها، برای یافتن بهترین گشایش است.»

«گشایش مرکب» برای داستانهایی مفید است که چند موقعیت دارند و در داستانهایی تک موقعیتی که معمولاً داستانهایی کوتاه‌اند، کاربرد چندانی ندارد.

نقاشی گروهی از بچه‌های همسن و سال: اگر از کودک خواسته شود گروهی از دوستانش را نقاشی کند، او آنها را در حالت بازی نقاشی می‌کند و خواهی نخواهی موقعیتی را که در گروه دارد نشان می‌دهد. بچه‌های ناسازگار، اغلب در محدوده خارجی گروه یا به صورت تنها کشیده می‌شوند.

روزهای زندگی، سال چهارم، شماره ۸۲، پانزده شهریور ۱۳۷۷

- چگونه و چه زمان کودک را با کتاب آشنا کنیم؟

مترجم: بیبا بیانی

مقاله محور اصلی مقاله چگونگی علاقه‌مند کردن کودکان به کتاب و مطالعه است. بعضی از راهکارهای معرفی شده در مقاله از این قرارند:

- زمانی که با صدایی دلنشین، برای فرزندتان قصه می‌گویید، به او گرمی و نشاط می‌بخشید و هنگام ادای بعضی کلمات، با تغییر ناخودآگاه تن صدایتان یادگیری زبان را در کودک تقویت می‌کنید.
- تکرار در خواندن داستانهایی مورد علاقه شما و فرزندتان باعث تقویت یادگیری کودک می‌شود.
او ارتباط بین واژه‌ها و عکسهای را که در هر صفحه می‌بیند پیدا می‌کند.

- بیشتر کارهای بچه‌ها تقلیدی از رفتار اطرافیان است. پس مطالعه شما و تقلید کودک از این رفتار، باعث گرایش و علاقه‌مندی او به کتاب می‌شود.

- خوب است خواندن داستان را با نمایش بعضی از مطالب آن همراه کنید.

- چند کتاب مورد علاقه کودکان را همیشه به همراه داشته باشید تا در مواقعی که فرصت مناسب را یافتید، کودک را با خواندن آنها سرگرم و خوشحال کنید.

سلام بچه‌ها، سال نهم، شماره ۴، شماره مسلسل ۶۰۰ تیر ۱۳۷۷

داستان‌نویسی قدم به قدم "گشایش"

سلام بچه‌ها، سال نهم، شماره ۲، شماره مسلسل ۱۰۰ تیر ۱۳۷۷

آه پونه

نقد کتاب مجموعه شعر آه پونه: سروده

ناصر کشاورز

نویسنده: رابعه راد

نگاه کودکانه، این سروده را از سایر سروده‌های مجموعه متمایز می‌کند. بهتر بود که این شعر زیبا در مجموعه کودکانه‌تری قرار می‌گرفت. شعر دارای ساختمانی محکم است و بندهای آن پشت سر هم چیده شده است.

— سروده ماه، نگاه مضمونی کودکانه و بیانی نوجوانانه دارد.

— شعر کلاغها، وزنی نرم و روان دارد. قافیه‌های همراه با ردیف فعل، به کارگیری واژه‌های متناسب و نگاه صمیمانه و عاطفی شاعر به موضوع کلاغ، از نکات برجسته این سروده است.

نقد کتاب مجموعه آه پونه از شعرهای کودکانه و نوجوانانه «ناصر کشاورز» تشکیل شده است و دوازده شعر با قالب چهار پاره دارد. موضوعات این اشعار، از عناصر طبیعی و ارتباط عاطفی انسان با آنها گرفته شده‌اند.

نویسنده پس از توضیح کوتاهی درباره هر شعر، کاستیها، امتیازات و دیگر ویژگیهای آن را برمی‌شمارد و گاه به طور کلی درباره آنها اظهار نظر می‌کند. نمونه‌ای از توضیحات نویسنده را در اینجا آورده‌ایم:

— در این مجموعه از عنصر خیال، استفاده فراوان شده است. شاعر در استفاده از واژه‌ها، دقت فراوانی به کار برده است تا واژه‌های بیگانه زبان شعر را ناهمگون نکند، اما لغزشهای زبانی گاه گاه به چشم می‌خورد و از روانی زبان کاسته می‌شود. — بیشتر اشعار کتاب آهنگین است.

شعر نگاه فرگس دارای مضمونی زیبا و در عین حال مبالغه‌آمیز است؛ شعری است که می‌خواهد لطافت ارتباط میان دو موجود (کودک و گل) را به تصویر بکشد. اقراط در توصیف، این سروده را شبیه اشعار عاشقانه بزرگسالان کرده است. در این گونه اشعار، معشوق مورد محبت بیش از اندازه قرار می‌گیرد.

— در بوی زردآلوه، لغزشهای زبانی و بیانی در برخی از قسمتهای آن، خواننده را به دست‌انداز می‌اندازد.

— درباره شور دریا، نویسنده چنین اظهار می‌کند: نگاهی زیبا و کودکانه دارد ارتباط عاطفی کودک و ماهی بسیار دلنشین است. زبان، بیان و

سلام بچه‌ها، سال نهم، شماره ۲، شماره مسلسل ۱۰۰ تیر ۱۳۷۷

نگاهی به نثر فارسی (قسمت دوم)

نویسنده: غلامرضا آبروی

مقاله «آبروی» با سلسله مقالاتی در این نشریه سعی می‌کند به نثر فارسی دوران معاصر بپردازد و خوانندگان نوجوان خود را با نویسندگان و انواع نثر آنها آشنا سازد. در این شماره، نویسنده پس از اینکه الگویی برای نثر خوب ارائه می‌دهد، به توضیح نثر نویسندگانی چون «علی اکبر دهخدا» می‌پردازد و درباره بخشی از کتاب چرند و پرند او اظهار نظر می‌کند. او معتقد است که نثر دهخدا در این اثر، از نوعی لحن طنزآلود و انتقادی برخوردار است.

«آبروی» درباره نثر «محمدعلی جمالزاده» می‌گوید: «این نویسنده اولین بار داستان را به شیوه امروزی در ادبیات فارسی بنا نهاد و با نثری ساده و روان توجه مخاطبان زیادی را به نوشته‌های خود جلب کرد. در مجموعه داستان فارسی شکر است، این نویسنده از نثری زیبا، ساده و روان استفاده کرده و به موضوع، که همان زبان فارسی است، با نگاهی طنز و انتقادی پرداخته است.»

نویسنده بعدی «صادق هدایت» است. «آبروی»

است، تعلیق را نیز اگر به انتظار آفرینی و دلهره معنا کنیم، شاید از ابهام آن کاسته شود. هر یک از دو عنصر تعلیق و غافلگیری ارزش خاص خود را دارند، ولی روی هم رفته تعلیق از ارزش بیشتری برخوردار است.

غافلگیری معمولاً در لحظه‌ای از پایان داستان رخ می‌دهد، در حالی که تعلیق می‌تواند بیشتر حجم یک داستان کوتاه یا بلند را به خود اختصاص دهد و باعث شود که خواننده مرتب از خود بپرسد: بعد چه خواهد شد؟ در نتیجه تعلیق پایدارتر از غافلگیری است و بُرد طولانیتری دارد. شیوه سومی نیز وجود دارد که از دو شیوه قبلی بهتر است و آن استفاده از هر دو عنصر غافلگیری و تعلیق در یک داستان است.

نویسنده پس از آموزش مطالب مورد نظرش، مثل مقالات قبلی، بخشهایی از چند داستان را که عناصر یاد شده در آن وجود دارند ذکر می‌کند و در آخر تمرینی را برای مرور و تثبیت مطالب در ذهن خوانندگان علاقه‌مند ارائه می‌دهد.

سلام بچه‌ها، سال نهم، شماره ۵، شماره مسلسل ۱۰۱ مرداد ۱۳۷۷

قبیله آبی

نقد مجموعه شعر "قبیله آبی" سروده ملیحه مهرپرور

نویسنده: محمود پور وهاب

نقد کتاب در این مطلب، «پور وهاب» برای بررسی مجموعه شعرهای قبیله آبی، سروده شاعر نوجوانان، «ملیحه مهرپرور» بعد از معرفی هر شعر، دربارهٔ مضمون و نکات تکنیکی بخشهایی از آن بحث می‌کند. صدای رنگه، قبیله آبی، سید خالی و... از جمله شعرهایی هستند که مورد نقد قرار گرفته‌اند. نویسنده درباره نخستین شعر کتاب می‌گوید: "شعر از نوع شعر مذهبی است و اگرچه خالی از تصویر است، از احساس عاطفی برخوردار است.

دربارهٔ نثر «هدایت» می‌گوید: "صادق هدایت با داستانهایی که می‌نوشت، بیش از دهخدا و جمالزاده، نثر نوشتاری را به نثر گفتاری نزدیک کرد و با خلق شخصیت‌های مختلف اجتماعی که به گویش خاصی حرف می‌زدند، داستان‌نویسی جدید را رواج داد؛ به طوری که نویسندگان همعصر و حتی نویسندگان پس از او، تأثیر زیادی از نوشته‌هایش گرفتند."

در ادامه، بخشهایی از آثار نویسندگان مورد نظر آورده شده و سپس نویسنده به نثر «جلال آل احمد» پرداخته است. به نظر او از میان نثرهای زیبا و جذاب معاصر می‌توان به نثر داستانی و سفرنامه‌ای «جلال آل احمد» اشاره کرد که نوعی نثر داستانی - گزارشی، اما بسیار تأثیرگذار است. «آبروی» معتقد است که «آل احمد» در این نثر، با لحنی عصبی، تند و انتقادی، به مسائل اجتماعی آن دوره پرداخته است.

دو بخش داستانی از بچهٔ مردم و دهن کچی، به عنوان نمونه‌ای از نثر این نویسنده، در این توضیحات فوق آورده شده‌اند.

سلام بچه‌ها، سال نهم، شماره ۵، شماره مسلسل ۱۰۱ سال ۱۳۷۷

داستان‌نویسی قدم به قدم "گشایش داستان یا چگونه داستان را شروع کنیم"؟ (قسمت هفتم)

نویسنده: مظفر سالاری

مقاله بحث آموزشی داستان‌نویسی به نوجوانان، در این مقاله پیگیری می‌شود و نویسنده موضوع "گشایش داستان" را که پنج نوع آن آموزش داده شده بود، تکمیل می‌کند.

نوع دیگر گشایش داستان، "گشایش با تعلیق" است. نویسنده توضیح می‌دهد: «تعلیق و غافلگیری دو عنصر مهم هستند که در داستان و... به کار می‌روند. معنای غافلگیری تا حدی روشن

بیان نیز نرم و دلنشین است. در مورد شعرهای مذهبی، آنچه مهم است حس، و در نوع حماسی آن، حس و اغراق است. در این شعر، شاعر زاویه تازه ندارد و جزیی نگر نیست. دانش و اطلاعاتی که شعر به خواننده می‌دهد کلی و عمومی است.

درباره شعر صدای رنگها، نیز "پورهاب" می‌گوید: «در قسمت دوم این شعر، شاعر می‌خواهد از رنگها نتیجه بگیرد و پیامی بزرگتر به مخاطب کودک و نوجوان بدهد. به همین علت به جزئیات و تصویرهای درونی بیشتر توجه دارد. معمولاً سبک و روش شاعر بر پایه تصاویر درونی بنا شده است. پرداختن به این نوع تصاویر به ابهام و گاه به زیبایی و عمق شعر می‌افزاید.

نویسنده درباره شعر قبله آبی گفته است: «در این شعر حضور خداوند را بیشتر می‌توان حس کرد. این به خاطر جزئی‌نگریها و عنصر تشخیص است.» و در انتهای مقاله نتیجه‌گیری می‌کند: «در مجموعه قبله آبی، شعرها همه یکدست نیستند. بعضی شعرها از احساس، تصاویر ناب، پیام و اندیشه یا نگاه تازه‌ای برخوردار نیستند و در مقایسه با شعرهای خوب دیگر، متوسط جلوه می‌کنند؛ مانند شعر سبد خالی.»

سلام بچه‌ها، سال نهم، شماره ۵، شماره مسلسل ۱۰۱ مرداد ۱۳۷۷

نگاهی به نثر فارسی (قسمت سوم)
نویسنده: غلامرضا آبروی

سپس «آبروی» درباره نثر داستانی «جمال میرصادقی» می‌گوید: «از دیگر نویسندگان خوش نثر معاصر آقای جمال میرصادقی است. داستانهایی او نثری خیال‌انگیز، ساده و روان دارد. قدرت این نویسنده در توصیف فضا و شخصیت‌های داستان است.» و برای نشان دادن نثر این نویسنده، بخشهایی از داستان برفها، سگها، کلاغها را می‌آورد.

نویسنده، ویژگی نثر «ابراهیم گلستان» را، کوتاهی و آهنگین بودن جملات او می‌داند و بخشی از داستان مذومه او را می‌آورد.

آخرین نویسنده‌ای که در این مقاله به نثر او پرداخته شده است، «غلامحسین ساعدی» قصه‌نویس و نمایشنامه‌نویس معروف معاصر است. درباره ویژگی نوشته‌های این هنرمند، نویسنده گفته است: «ساعدی در بیشتر نوشته‌هایش: زندگی مردم فقیر و طبقه پایین اجتماع را به تصویر می‌کشد. او با زبانی عامیانه که از لحن شخصیت‌های داستانهایش بهره گرفته است، به زندگی فلاکت‌آر آنها می‌پردازد. نثر او چنان ساده و بی‌پیرایه است که گاهی فرقی میان نوشتن و گفتن قائل نمی‌شود، اما همین نثر عامیانه، با مهارت و استادی کاملی به رشته تحریر درآمده است.»

نویسنده در پایان مطلب، بخشی از داستان خاکسترشین‌ها را به عنوان نمونه نثر "ساعدی" آورده است.

سلام بچه‌ها، سال نهم، شماره ۵، شماره مسلسل ۱۰۱ مرداد ۱۳۷۷

مرگ هم رفتن است و هم ماندن

نقد و بررسی کتاب "ماتی و پدر بزرگ"
نوشته روبرتو پیومینی، ترجمه پروین علی‌پور

نویسنده: مظفر سالاری

نقد کتاب نویسنده برای بررسی کتاب ماتی و

مقاله در این بخش از مقاله، «آبروی» برای آشنا کردن مخاطبان نوجوان خود با نثر فارسی (نثر داستانی معاصر)، نویسندگانی را معرفی می‌کند و نمونه‌هایی از نثر آنها را همراه توضیحات خود به خواننده ارائه می‌دهد. نویسنده، قسمتهایی از داستان گیله مرد «بزرگ علوی» را می‌آورد و نثر آن را به عنوان یکی از نمونه‌های معروف داستان کوتاه و نمونه نثر ساده و روان معاصر معرفی می‌کند.

نگاهی به نثر فارسی (قسمت چهارم) نویسنده: غلامرضا آبروی

مقاله در ادامه سلسله مقالات مرور نثر فارسی معاصر (داستانی)، این بار نویسنده به آثار "صادق چوبک" و "محمود دولت‌آبادی" و "احمد محمود" توجه نشان می‌دهد. او درباره داستان تنگسیر "صادق چوبک" می‌نویسد: «نمونه‌ای از نثر داستانی بومی - که در میان سایر آثار، برجسته‌ترند - تنگسیر "صادق چوبک" است؛ داستانی موفق با نثری زیبا از زندگی مردم روستایی بوشهر» و سپس برای اثبات این ادعا، بخشی از همان داستان آورده شده است.

نویسنده درباره آثار "احمد محمود" توضیح بیشتری داده است: «ویژگی نثر او شتاب و نداومی است که در جمله‌های کوتاه‌اش وجود دارد؛ حرکتی بی‌وقفه در سراسر نوشته‌هایش به چشم می‌خورد. این سرعت و شتاب، چه در شیوه اول شخص و چه در سوم شخص، به خوبی جریان دارد، به طوری که گاهی احساس می‌کنیم تمام داستان او یک جمله بسیار بلند است و باید یک نفس خوانده شود. احمد محمود به خوبی از عهده لهجه مردم خوزستان برآمده و نثری زنده و شخصیت‌هایی ملموس خلق کرده است.»

کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۹ و ۱۰، ۳۰ تیر ۱۳۷۷
ضوابط چاپ و نشر کتابهای کودکان و نوجوانان - قسمت ۶ (آخر)

مقاله آن طور که از مقدمه مقاله برمی‌آید، هدف این بوده است که ضمن آگاه کردن نویسندگان، ناشران و سایر علاقه‌مندان از ضوابط موجود چاپ و نشر کتاب کودکان و نوجوانان، میدانی برای نقد و اصلاح آن ایجاد شود.

در آخرین بخش این سلسله مقالات، به دو

پدربزرگ به مضمون مرگ از دیدگاه افراد مختلف اجتماع اشاره می‌کند و نگرش نویسنده را به موضوع مرگ در داستان، با این جملات نشان می‌دهد: «روبرتو پیومینی در این داستان به موضوع مرگ پرداخته و سعی کرده است مرگ خویشان سالخورده را برای بچه‌ها از چهره هراس انگیزش جدا سازد و آن را امری طبیعی جلوه دهد.» نویسنده به بعضی از موضوعات و عناصر این داستان توجه بیشتری نشان داده است. جملات زیر نمونه‌ای از این توجه خاص است:

«طرح این داستان حلقوی است؛ یعنی دارای حالتی رفت و برگشتی است. داستان با صحنه‌ای که پدربزرگ در بستر مرگ افتاده است شروع می‌شود و با همین صحنه نیز به پایان می‌رسد و سفر ماتی و پدربزرگ در یک توقف زمانی صورت می‌گیرد.» نویسنده مقاله درباره تنه داستان می‌گوید: «تنه خوبی ندارد؛ به نوعی که خواننده حدس می‌زند سفر ماتی و پدربزرگ، سفری متفاوت و برای کسب شناخت بهتری از مرگ خواهد بود و منطق داستان نیز همین را حکم می‌کند، اما تنه داستان به چنین ایده‌ای کمک نکرده است.»

به عقیده نویسنده، علت این مشکل آن است که خالق اثر، خود نیز شناختی از مرگ نداشته تا به خوانندگانش منتقل کند.

درباره بُعد تمثیلی یا نماد سفر پدربزرگ و ماتی نیز نویسنده می‌گوید: «بعید است این سفر دارای جنبه‌ای تمثیلی و نیازمند به تفسیر باشد. اگر هم ماجراهای هر دم بیلی این سفر دارای معنای ظریف و خاصی باشد، از حد و حوصله خوانندگان کتاب خارج است.»

نویسنده به بعضی از عناصر دیگر داستانی نیز پرداخته است، ولی در کل، کتاب مورد نظر را به عنوان یک «کتاب خواندنی» معرفی کرده است.

عنصر در کتابهای شعر کودک و نوجوان اشاره می‌شود که مورد توجه ناشران و شاعران نیز هستند؛ بار موسیقایی و عناصر خیال و احساس. دربارهٔ بار موسیقایی شعر: «شعر کودکان و نوجوانان باید در حد درک حسی و توان تجربی مخاطبانش از موسیقی باشد. قافیه باید مراعات شود. در گروه سنی پایینتر، شعرها باید از قافیه‌ای غنی‌تر برخوردار باشند».

دربارهٔ عناصر خیال و احساس: «هیچ شعری، مثلاً به حکم اینکه پیام آموزشی دارد یا داستان منظوم است، نباید از جنبه‌های شعری فقیر باشد. اگر در داستانهای منظوم، جدا از رعایت جنبه‌های فنی شعر، از ساختمان داستانی اثر غفلت شده باشد، با انتشار آن موافقت نخواهد شد».

دربارهٔ آثار ترجمه‌ای: «در ترجمه، حفظ امانت ضروری است. زبان ترجمه باید فارسی روان باشد. همراه با ترجمه، باید نسخه اصلی کار، برای بررسی به واحد کتاب کودک و نوجوان تحویل داده شود. مترجم یا ناشر باید پیامدهای معاهده بین‌المللی کپی رایت را به عهده بگیرد. کتابسازی از روی برنامه‌های تلویزیونی و فیلمهای سینمایی، تحت هیچ عنوان تألیف یا ترجمه مجاز نیست».

کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره نهم و دهم، ۲۰ تیر ۱۳۷۷
جوایبه محمد میرکیانی به نقد کتاب اشک پهلوان

نقد نقد در نقد «علیرضا حافظی» از اشک پهلوان نکات و مطالبی وجود داشته که «میرکیانی» نویسنده اثر را به ارائه توضیح و دفاع واداشته است. در اینجا به چند نمونه از این نکات مورد توجه نویسنده (میرکیانی) اشاره می‌کنیم.

— کتاب اشک پهلوان یک کتاب پهلوانی نیست، چون در آن ماجراهای پهلوانی به چشم نمی‌آید.

برداشت منتقد، متأسفانه یک برداشت شخصی است و پشتوانهٔ منطقی ندارد.

— من (نویسنده کتاب) با یک نظیره‌سازی، یعنی بهره‌گیری از فضای خاص و تاریخی، آن هم در دورانی خاص و تاریخی، داستان را برای نوجوانان نوشته‌ام.

— زبان داستان، زبانی روایی — نقلی است. در این زبان، نویسنده در نقش یک نقال و قصه‌گو ظاهر می‌شود؛ بی‌هیچ پیچیدگی و پرده‌پوشی و بی‌آنکه بخواهد چون داستانهای امروزی نقش خود را پنهان کند.

در داستانهای کهن، زبان گفتگوها زبانی یکدست و بیرونی است و آدمها غالباً یک لایه و بیرونی هستند. روشن‌تر آنکه، در داستانهای قدیمی، ماجراها هستند که آدمها را دگرگون می‌کنند و بر آنها تأثیر می‌گذارند.

«میرکیانی» درباره نقد مورد نظر گفته است: «چرا منتقد به جای گفتن سخنان اساسی به‌فکاهه و طنز روی آورده و قسمتی از داستان را تخریب کرده، آن‌گاه تحریف خود را نقد کرده است؟ آیا این، دست‌کم گرفتن نویسنده و شکستن حرمت نقد و نقادی نیست؟»

کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۹ و ۱۰، تیر مرداد ۱۳۷۷
جسارت و روانی

بررسی شعر "فصلی پر از شعر و گیلان" سروده سیدسعید هاشمی نویسنده: عرفان نظر آهاری

نقد کتاب «نظر آهاری» مضمون شعر مورد بررسی را یاد امام و مخاطبان آن را نوجوانان دانسته است. او به عناصر، ویژگیها و امتیازات این شعر اشاره‌هایی می‌کند که بعضی از آنها بدین شرح‌اند:

— شعر با دلتنگی شروع و با دلتنگی تمام می‌شود و در این میان، به حوادث انقلاب و زندگی امام با نگاهی شاعرانه می‌پردازد.

نوشته «احمد رضا احمدی» است.

نویسنده این نقد، با توجه به اشتراکات موجود بین این شش کتاب، دقیق و موشکافانه به بررسی این اثر تازه می‌پردازد و توضیحاتی دربارهٔ بعضی از عناصر آن ارائه می‌دهد:

داستان روایتی در هفت بخش است و از دیدگاه راوی و به شیوهٔ اول شخص مفرد روایت می‌شود. نویسنده به نقطهٔ اوج، گره‌گشایی، فرود و نتیجه‌گیری داستان نیز توجه دارد. با مرور بخش‌های هفتگانه آن، سه وضعیت متمایز را در زنجیرهٔ رویدادهای متوالی‌اش می‌یابد؛ وضعیت «متعادل» در بخش اول داستان که خالی از تضاد توصیف شده است، وضعیت دوم که «نامتعادل» است (این وضعیت به زمانی مربوط می‌شود که راوی داستان از خواب بیدار می‌شود و تغییر می‌یابد) و وضعیت سوم که باز وضعیت متعادلی است، اما در سطحی برتر از تعادل اولیه قرار می‌گیرد.

نویسنده پس از بررسی محتوایی و گاهی تکنیکی داستان چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «به نظر می‌رسد مخاطبان واقعی کتاب، شب‌یلدا نوجوانان دوازده ساله و بزرگتر باشند، نه کودکان شش ساله، در واقع برای دریافتن این داستان، در همان سطح تخیلی خود و به عنوان یک داستان سرگرم‌کننده و البته آموزنده، چه به لحاظ حجم و چه به لحاظ موضوع و مقولات و مفاهیمی که در آن طرح شده است، به توانایی‌هایی بیش از توانایی‌های کودکان شش ساله نیاز است.»

کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۹ و ۱۰، تیر ۱۳۷۷

و سوسه سخن گفتن با اهل فن

نقد و بررسی کتاب الفبای قصه‌نویسی

(۲) نوشتهٔ محمدرضا سرشار

نویسنده: سیدعلی کاشفی خوانساری

نقد کتاب موضوع جلد دوم الفبای قصه‌نویسی (۲)

— زبان شعر، ساده و صمیمی است. قالب شعر، غزل — مثنوی است و شاعر شعرش را در بحر مقاربات سروده است.

— با وجود حس رمانتیک در شعر، می‌توان آن را گونه‌ای شعر حماسی نامید، واگویی‌های لطیف از حماسه‌ای بزرگ. نه فقط شعر مورد بررسی که شعر امروز نوجوان، شعری است با سمت و سویی رمانتیک و حال و هوایی شدیداً احساسی و انتزاعی.

کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۹ و ۱۰، تیر ۱۳۷۷

کسی که برای پیشکسوتان کاری نکرده است گفتگو با حسین حداد درباره کتاب "پیشکسوتان ادبیات کودک"

گفتگو در این گفتگو، دربارهٔ مطالب کتاب، چگونگی نشر آن، جلدهای بعدی آن و... صحبت شده است. "حداد" دربارهٔ پیشکسوتان ادبیات کودک و نوجوان و علت نامگذاری این کتاب گفته است: «محمود حکیمی»، «میرابوالفتح دعوتی»، مرحوم «مصطفی زمانی»، «شهید مطهری»، «عبدالکریم بی‌آزار شیرازی» و «مهدی آذریندی»، از پیشروان ادبیات مذهبی دینی، شعر و قصه بوده‌اند، ولی چون به اسامی دیگری مثل «محمود کیانوش»، «پروین دولت آبادی»، «جبار باغچه‌بان» و «صبحی مهدی» نیز باید توجه می‌شد، عنوان کلی کتاب به پیشکسوتان ادبیات کودک و نوجوان تبدیل شد.

کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۹ و ۱۰، تیر ۱۳۷۷

اسم من گل نیست

نقد کتاب "شب یلدا قصه بلندترین شب

سال"، نوشتهٔ محمدرضا احمدی

نویسنده: علیرضا حافظی

نقد کتاب کتاب شب یلدا، قصه بلندترین شب سال، یکی از مجموعه کتابهای قصه‌های من و پدر بزرگ،

آموزش مباحث تئوری داستان‌نویسی (در معنای عام) است، به زبان ساده و مناسب با سن نوجوان. نویسنده مقاله با این مقدمه سعی می‌کند به بررسی کتاب، محتوا و کاستیهای آن بپردازد. بعضی از نظرات چنین‌اند:

- کتاب اثری مفید و ارزشمند برای نوجوانان و اثری قابل استفاده برای بزرگسالان علاقه‌مند و کاری قابل توجه برای اهل فن است.

- چون نویسنده کتاب الفبای قصه‌نویسی (۲)، کارهای ادبی و هنری مختلفی را انجام می‌دهد، به نظر می‌رسد، کمتر از آنچه توقع می‌رود در مباحث نظری متمرکز باشد و شاید به همین دلیل بین انتشار جلد اول و دوم مجموعه الفبای قصه‌نویسی، هشت سال وقفه افتاده است.

- نگارش این مجموعه براساس برنامه‌ریزی قبلی و قطعی و مرحله‌بندی شده صورت نگرفته است. - نثر کتاب گاهی بسیار صمیمی و گاهی جدی است.

- گرچه هدف نویسنده، تناسب داشتن مطالب کتاب با مخاطب نوجوان است، به نظر می‌رسد گاه این تعریف فراموش شده است؛ گویی "سرشار" در عین هدف قرار دادن مخاطب نوجوان، گوشه چشمی نیز به داستان‌نویسان و اهل داستان و نقد داشته و نخواستنه است چیزی از قلم بیفتد. حال آنکه یک کتاب واحد نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای دو گروه نامتجانس از مخاطبان باشد. لذا بجز نثر و بیان کتاب که ساده است، مطالب و مضمومین آن چندان نوجوانانه نیست.

- "سرشار" در عین تسلط به تکنیک داستان‌نویسی، دغدغه‌های دینی خود را فراموش نمی‌کند. بحث تفاوت تصادف با معجزه و اعمال خارق‌العاده، بحث رؤیا در پیرنگ داستان و بحث تلخ‌نگری و سیاه‌اندیشی، از جمله نمودهای دخالت مفید و مؤثر جهان‌بینی او در بحثهای نظری داستان‌نویسی است.

کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۹، سال ۱۳۷۷-۱۳۷۶

حسن کچل از دو نگاه

نقد و بررسی کتابهای "حسن کچل" از دو نویسنده؛ محمدرضا یوسفی و حسین فتاحی

نویسنده: مصطفی ناهید

نقد کتاب دو اثر با مضمون داستانی مشترک، به نام حسن کچل، مورد سنجش منتقد قرار گرفته است. برخی از مقایسه‌ها و نکاتی که در هر کدام از این دو کتاب توجه نویسنده را جلب کرده‌اند، بدین شرح‌اند: حسن کچل در کتاب «محمدرضا یوسفی» فدای حوادثی می‌شود که نویسنده (روای) خلق و حکایت کرده است. این حسن کچل، گاه لوده و کودن می‌شود و گاه با بیان کلماتی فهیمانه و قصار گونه، از بزرگترها و ناهنجاریهای اجتماع خویش انتقاد می‌کند و این موجب شده است تا اثر چهار جلدی «یوسفی» به هجو (نه طنز) نزدیکتر شود. از نقاط ضعف اثر «یوسفی»، تکرار مضاعف است و همچنین ساختار بد داستانی، نبود پیوند میان حوادث، حکایتها و متلها، همچنین نبود رشد زبانی و فکری و... که نمی‌تواند پیام‌آور نکاتی اخلاقی و اجتماعی برای خواننده خود باشد.

اما نویسنده درباره حسن کچل "حسین فتاحی" می‌گوید: «فتاحی حوادثی را برای حسن کچل در نظر گرفته که با حوادث اثر «یوسفی» متفاوت است. نثر او نیز به گونه‌ای دیگر است. اشتراک این دو اثر در توجه به «شیطنت» و خلق حوادثی است که حسن کچل در آنها نقش داشته باشد. لذا فتاحی همانند یوسفی گرفتار جملات و توضیحات اضافی می‌گردد که گاه سؤال برانگیز نیز می‌شوند»

نویسنده درباره تصویرگری این دو اثر نیز می‌گوید: «وجود تصاویر غیرایرانی از تصویرگری با نام (احتمالاً جعلی) "هامون" نزدیکی فرم لباسها با لباسهای هندی و... تکیه بر حوادث

منفک و تحمیلی تصاویر و شمایل تجاری در حسن کچل نوشته فتاحی... برتری «حسن کچل‌های» محمدرضا یوسفی را با وجود تمام مشکلات مذکور تأیید می‌کند»

کتاب ماه کودک و نوجوان، سال اول، شماره ۹ و ۱۰، تیر ۱۳۷۷
جوابیه محمدرضا سرشار به نقد کتاب
نردبان جهان

نقد نقد محمدرضا سرشار که نسبت به نقد نردبان جهان اعتراض داشته، و پاسخی را ارائه داده است. لازم به توضیح که منتقد این کتاب «مصطفی ناهید» بوده است. بخشهایی از این جوابیه بدین شرح‌اند:
- یکی از شرایط اولیه برای ورود به وادی نقد داشتن شهامت و جرّزه است.

- کسی که درباره ضعف و اشکالهای نثری یک اثر آن همه داد سخن می‌دهد، لاقلاً باید بتواند یک متن ساده دو صفحه‌ای مجله را، به فارسی روشن و بدون لغزش و اشکالهای محرز بنویسد، در غیر این صورت صلاحیت خود را برای اظهارنظر درباره این مقوله دچار تشکیک می‌کند.

- نثر کتاب نردبان جهان، متفاوت با نثر داستانهایی با مضامین امروزی انتخاب شده است، اما این انتخاب به ضرورت زمان، مکان، موضوع و قالب داستان صورت گرفته و انتخابی درست و بجاست.

- قدم اول برای فهم و نقد یک داستان، شناختن مکتب، نوع ویژه داستانی و قالبی است که اثر، در چارچوب آن نوشته شده است بدون شناختن مکتب، قالب و نوع و دیگر خصایص مهم اثر، هیچ کس حق ندارد وارد نقد داستان شود.

□ سالنامه‌ها

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲ و ۳، ۱۳۷۷ - ۱۳۷۶

خبر برای نوجوانان باشد یا نباشد؟

با شرکت مهدی حجوی، محمدعلی شامانی، یونس شکرخواه، سیدعلی کاشفی خوانساری

میزگرد خصوصیات و مراحل رشد یک نوجوان در طول زمان، منجر به شکل‌گیری شخصیت او در آینده می‌شود به هر عاملی که باعث تأثیرگذاری برچگونگی این جریان می‌شود نباید بی‌اعتنا بود. یکی از این عوامل "خبر" است.

ضرورت یا عدم ضرورت خبر برای نوجوانان، در میزگردی با شرکت چندتن از کارشناسان اهل فن، مورد بحث قرار گرفته است. تعریف "خبر"، اهداف و چگونگی طرح آن برای بزرگسالان و تفاوت این اهداف بین مخاطب نوجوان و بزرگسال، از اهم موضوعات مورد بحث بوده است.

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲ و ۳، ۱۳۷۷ - ۱۳۷۶
کودکان با نشریات خود چگونه برخورد می‌کنند؟

محقق و نویسنده: مهدخت بروجردی علوی

مقاله تمییزی شاید بتوان گفت عوامل بیرونی و محیطی کودک، در مقابل عوامل درونی که بر روح و روان او تأثیر می‌گذارند، اهمیت چندانی ندارد و در اصل باید اشکال اساسی و اصلی مهجور ماندن مطبوعات کودک را در درون آنها جستجو کرد.

در پژوهشی که نویسنده انجام داده است ۴۰۰ دانش‌آموز از بیست منطقه آموزش و پرورش مورد سؤال قرار گرفته‌اند. این دانش‌آموزان به پرسشنامه‌ای پاسخ داده‌اند که اغلب سؤال‌های آن با چگونگی مطالعات غیردرسی و بخصوص مطالعه نشریات مخصوص کودک مربوط است.

نویسنده در آغاز مقاله به تاریخچه موضوع پرداخته و سپس موضوعات "کودک و مطبوعات"، "نقش والدین" و "اجرای مطبوعات کودکان"

ناشناخته باقی مانده‌اند^۲ را مورد توجه قرار داده است. او هدف تحقیق را مشخص کرده، مراحل مختلف تحقیق، تعداد و مضمون سؤالها، جدولهای آماری، پاسخها و نتایج به دست آمده از آنها را در قالب یک مقاله ارائه داده است. بعضی از نتایج به دست آمده از این تحقیق عبارت‌اند از:

- ۹۵ درصد دانش‌آموزان منطقه ۱۹ نشریات را مطالعه می‌کنند و از این حیث، رتبه اول را در بین بیست منطقه آموزش و پرورش دارند.

- هر قدر پایه تحصیلی دانش‌آموزان بالاتر باشد، امکان رویارویی او با نشریات بیشتر خواهد بود.

- بین سطح تحصیلات پدر و میزان مطالعه کودکان رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ متناسب با بالا رفتن تحصیلات پدر، مطالعه کودکان بیشتر می‌شود.

- توجه کودکان به کتاب داستان و مقوله داستان در مطبوعات، کاملاً مشهود است؛ تا صحبت از مطالعه می‌شود، ذهن کودک به مطالعه کتاب داستان معطوف می‌گردد.

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲۰۲، سال ۱۳۷۶-۱۳۷۷
مخاطب‌شناسی در مطبوعات کودک و نوجوان

با شرکت: محمدعلی شامانی، علی‌اصغر سیدآبادی، سیدعلی کاشانی خوانساری

میزگرد در این گفتگو سه عامل فرستنده، گیرنده و پیام مورد بحث قرار گرفته و توجه به مخاطب کودک و نوجوان، محور اصلی بحث است. بعضی از نظرات حاضران در جلسه بدین شرح بوده است: سیدآبادی: ما در مطبوعات کودک و نوجوان بسیاری از نیازهای بديهی بچه‌ها را نادیده می‌گیریم. حتی می‌ترسیم بعضی از این نیازها را مطرح کنیم.

شامانی: مطبوعات ما باید زبان مخاطب خودش را پیدا کند و آن را به رسمیت بشناسد. مطمئناً زبان امروز مطبوعات کودکان ما، زبان کودکان نیست.

کاشفی: ما به وسیله نشریات کسی را تربیت نمی‌کنیم، نشریه ابزار زمینه‌سازی تربیت است. متأسفانه در کشور ما مطبوعات محلی کودک و نوجوان وجود ندارد یا بسیار اندک است. ما از طرفی به نشریات محلی واقعاً نیاز مندیم و از طرف دیگر، از مجلات عمومی نمی‌توانیم صرف‌نظر کنیم.

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲۰۲، سال ۱۳۷۶-۱۳۷۷

تحلیل محتوای مطالب سیاسی مطبوعات ویژه نوجوانان
نویسنده: فرزانه بنی‌هاشم نژاد

مقاله تحقیقی مطالب سیاسی در مطبوعات و نشریات ویژه نوجوانان چگونه عرضه می‌شوند؟ این موضوعات چند درصد مطالب را به خود اختصاص می‌دهد؟ در چه قالبهایی به مخاطبان عرضه می‌شوند؟ گزارش، شعر، داستان، مقاله و...؟ مسائل سیاسی مطرح شده در این مطبوعات، عموماً به چه مقولاتی اختصاص دارد؟

خواننده با مطالعه این مقاله پژوهشی می‌تواند به دیدگاه روشنی دربارهٔ چنین سؤالاتی دست یابد.

در این تحقیق، نشریات آینده سازان، سروش نوجوان، رشد نوجوان، رشد جوان، سلام بچه‌ها، کیهان بچه‌ها و آفتابگردان مورد بررسی نویسنده بوده‌اند که مطالب آنها به خبر، گزارش، مصاحبه، داستان، شعر، مقاله، قطعه کوتاه و پیامها و شعارها طبقه‌بندی شده است. بعضی از نتایج حاصل از این تحقیق بدین شرح‌اند:

- حجم مسائل سیاسی در مطبوعات کودک و نوجوان بسیار اندک است و می‌توان گفت هیچ یک

از نشریات منتشره برای این مقطع سنی «سیاسی» تلقی نمی‌شوند.

— برای ارائه مسائل سیاسی، بیشترین رویکرد نویسندگان و سردبیران نشریات کودک و نوجوان به قالب «مقاله» بوده است. هنوز تحقیق جامعی به منظور یافتن بهترین قالب برای ارائه مسائل سیاسی انجام نگرفته است، ولی به نظر می‌رسد که گزارش، قالب متنوعتری نسبت به مقاله باشد.

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲۳، سال ۱۳۷۶-۱۳۷۷
در شهر کورهای یک چشم پادشاه است!
گلنگو با محمد حیدری، نویسنده کتاب «از روزنامه دیواری تا روزنامه نگاری».
مصاحبه کننده: رؤیا کریمی مجد

گفتگو چگونه یک نوجوان علاقه‌مند می‌تواند روزنامه نگاری خوب و موفقی شود؟ محمد حیدری در کتاب آموزش روزنامه نگاری به نوجوانان را با نام از روزنامه دیواری تا روزنامه نگاری به بعضی از پرسشهای مورد نظر، درباره آموزش روزنامه نگاری به نوجوانان پاسخ می‌دهد. در اینجا به بخشهایی از این گفتگو اشاره می‌کنیم:
— روزنامه نگاری، حرفه‌ای کاربردی و یک تخصص است؛ پدیده‌ای است، مستقل.

— در این حرفه تجربه افراد و گزینش صحیح آنها مهمتر از تحصیل است. روزنامه نگاری، حرفه‌ای است شبیه شاعری که نوعی واقعگرایی خاص و استعداد مادرزادی ویژه‌ای می‌طلبد.

«حیدری» درباره مضمون و عنوان کتابش می‌گوید: «اگر شخصی به روزنامه نگاری علاقه‌مند باشد و توان درک و جذب مطالب کتاب را داشته باشد، می‌تواند با نمونه و توضیحات ذکر شده در کتاب دریابد که روزنامه نگاری کار سنگینی نیست. کسانی که استعداد دارند، می‌توانند با خواندن این کتاب استعداد خودشان را کشف کنند.

روزنامه نگاری، کنکاش می‌خواهد، دقت می‌خواهد، و کاری حساس و پرهیجان است. در این کتاب مفاهیمی مثل اطلاعات، خبر و... به صورت یک قصه ساده تعریف شده‌اند و شاید همان قصه نوجوان را وادار به خواندن کند.»

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲ و ۳، سال ۱۳۷۷-۱۳۷۶

گفتگوی روزنامه نگاران جوان با دکتر مهاجرانی و دکتر لاریجانی
مصاحبه کننده: مونت ابوالفتحی

گفتگو در این گفتگو به مسائل مختلفی که پیرامون یک کودک یا نوجوان ایرانی می‌گذرد پرداخته شده است. قسمت‌هایی از مطالب مطرح شده بدین شرح‌اند: مهاجرانی: «در نظر داریم نوجوانان و جوانان را در حوزه‌های مورد نظر (خانه روزنامه نگاران، سینما، موسیقی و...) دخیل کنیم، مثلاً ما می‌توانیم روزنامه، ماهنامه و هفته‌نامه‌هایی ویژه جوانان داشته باشیم که جوانان در انتشار آن فعالیت داشته باشند.»

دکتر مهاجرانی درباره قیمت کتاب گفته است: «به نسبت نیازهای دیگر خانواده، کتاب قیمت پائینی دارد. شاید مشکل (کودک و نوجوان به طور کلی خانواده) این باشد که ما ضرورت خرید کتاب را کمتر احساس می‌کنیم. البته ما باید کتابخانه عمومی را گسترش دهیم و در نظر داشته باشیم که اگر قیمت کتاب بالا رود، به نفع نویسنده و مترجم است.»

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲۳، سال ۱۳۷۷-۱۳۷۶

خانه روزنامه نگاران و مرکز مطالعات باید برای پژوهشهای مطبوعات کودک همکاری کنند

گلنگو با مسئول تحقیقات مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها؛ دکتر بیژن زارع

گفتگو چه پژوهشها و تحقیقاتی دربارهٔ مطبوعات کودک و نوجوان در مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها انجام شده است؟

این گفتگو با پاسخهای دکتر زارع، تا حدودی پاسخ را مشخص کرده است:

یکی از تحقیقات مستقلی که دربارهٔ مطبوعات کودک و نوجوان انجام شده است، کار تاریخی مرحوم منصور حسین‌زاده است.

تحقیق دیگری نیز توسط ایشان؛ دکتر زارع و آقای رضوی زاده انجام شده است که موضوع آن نظرسنجی از خوانندگان روزنامه آفتابگردان و تحلیل موضوعی آن روزنامه است.

«غلامرضا منفرد» نیز طرح دیگری را در دست دارد که موضوع آن نظرسنجی از دانش‌آموزان دورهٔ راهنمایی و متوسطهٔ تهرانی، دربارهٔ نشریات کودک و نوجوان است.

به نظر دکتر زارع، مطبوعات کودک و نوجوان ما به بررسیهای بیشتری نیاز دارند. همچنین برای آنکه بتوانیم کار بهتری را به کودکان ارائه دهیم، ما باید از تجارب سایر کشورها نیز استفاده کنیم، زیرا مطبوعات کودک و نوجوان در شکل‌دهی هویت و منش ملی نسل بعد بسیار مؤثر است.

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲۰۲، سال ۱۳۷۶-۱۳۷۷

بارقه‌ای در عصر ظلمت

گفتگو با میرابوالفتح دعوتی دربارهٔ مجله پیام شادی

گفتگو چگونه مجله «پیام شادی» در سال ۱۳۵۰ منتشر شد؟ ویژگی خاص آن چه بود و...؟ در این گفتگو، میرابوالفتح دعوتی که در شکل‌گیری و انتشار این نشریات نقش عمده داشته است به نکاتی دربارهٔ چگونگی این حرکت و سپس تعطیلی مجله اشاره کرده است. از این گفتگو چنین بر می‌آید که «پیام شادی» در تاریخ مجلات ایران به عنوان یکی از معدود مجلات مذهبی کودک و

نوجوان قبل از انقلاب و موفقترین آنها جایگاه برجسته و شاخصی دارد.

مسبب انتشار این مجله، افراد متدینی بودند که می‌خواستند نشریاتی خاص را به طور هفتگی، ماهانه یا فصلی به دست دانش‌آموزان برسانند و مسئله‌ای مذهبی را به شکل مسابقه داستان در آنها مطرح کنند.

مجله «پیام شادی» به وسیله داماد آقای «شریعتمداری»، آقای «عباسی» مجوز انتشار گرفت و مسئولیت سردبیری و جمع‌آوری مطالب و صفحه‌آرایی و تعیین و ترتیب مطالب و دیگر امور آن به عهده آقای «دعوتی» بوده است.

شیوه فعالیت‌های این مجله، معرفی از افرادی که در امور مختلف آن همکاری داشتند، تأثیر جریان انقلاب بر آن و بالاخره مسائلی که سبب تعطیلی «شادی» شده است، از دیگر موضوعات این گفتگوست.

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲۰۲، سال ۱۳۷۶-۱۳۷۷

نشریات کودک و نوجوان

بخشی از کتاب ادبیات کودک و نوجوان، نوشته علیرضا

حافظی

مقاله توضیحات ساده و رسایی دربارهٔ تعریف و تاریخچه نشریات کودک و نوجوان در این مقاله به چشم می‌خورد. در آغاز مقاله به تعریفی از نشریات کودک برمی‌خوریم:

«منظور از نشریات کودکان و نوجوانان، مجموعه‌هایی از انواع مواد نوشتاری (شعر، داستان، مقاله، گزارش، خبر و...) و مواد دیداری (عکسها، تصاویر و اشکال و طرحها) است که با رعایت ویژگیهای کلی و عمومی مخاطبان، به منظور آموزش و سرگرمی آنها، به طور مرتب در فاصله زمانی معین به صورت روزنامه یا مجله انتشار می‌یابد.»

چه نشریه‌ای مناسب گروه کودک و نوجوان

تفاوتی؛ غافل از اینکه نیازهای کودکان و نوجوانان گسترده و متفاوت است.»

به نظر او شناخت زمان، اندیشه مخاطب، ذوق و سلیقه، زبان مناسب، ارائه مناسب مطالب، انتخاب قالب مناسب و توجه به نیازهای کودکان و نوجوانان می‌تواند ما را در تهیه مطالب و رضای غریز یک نشریه مناسب برای کودک و نوجوان یاری دهد.

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲، ۲، سال ۱۳۷۶-۱۳۷۷
نقش تربیتی مطبوعات کودک و نوجوان
 نویسنده: دکتر علی میرزابیکی

مقاله انسان از چه زمانی به اهمیت آموزش کودک توجه خاص نشان داد؟ آموزش رسمی و بعد آن، آموزش غیررسمی کودک و نوجوان چگونه آغاز شد؟ مطبوعات کودک و نوجوان چه تأثیری بر کودک و نوجوان دارند؟ در مقاله موردنظر، پاسخهای کوتاهی به این سؤالات داده شده است.

بنابه نظر نویسنده، مطالعات غیردرسی، علاوه بر پاسخگویی به نیازهای مربوط به رشد شخصیت و بهداشت روانی کودکان و نوجوانان، نقش بسزایی در یادگیری مفاهیم و مهارتهای علمی و آموزشی آنان دارد و امکان دستیابی به هدفهای درسی را تسهیل می‌کند. همچنین مطالعه آزاد (غیردرسی) و استفاده از کتابها و نشریات مناسب می‌تواند کودکان و نوجوانان را در موارد زیر یاری دهد:

- تفریح و سرگرمی، پرکردن اوقات فراغت و...
- آموزش از طریق عرضه اطلاعات فرهنگی، اجتماعی، اعتقادی و علمی
- پرورش ابعاد مختلف شخصیتی از قبیل رشد شناختی و عقلایی، عاطفی، اجتماعی، اخلاقی و معنوی
- بهداشت روانی (در زمینه‌های پیشگیری، تعدیل و درمان).

است؟ نویسنده در بخشی از مقاله، پاسخ این سؤال را چنین داده است: «فرض ما بر این است که تمامی یا بیشتر موارد و نکات مربوط به تهیه و چاپ و انتشار، اصول فنی هر جزء و رعایت موازین و ضوابطی مانند قطع و اندازه و حروف و تیترسازی و صفحه‌آرایی و ستون بندی و جلدسازی و همچنین رعایت تناسب میان متن و تصاویر و طرحها و اشکال و... هنگام تهیه و تدارک نشریات اعمال شده است. زیرا نشریه‌ای که فاقد این ویژگیها باشد خود به خود از این حیث که مناسب گروههای سنی مخاطب باشد، مورد تردید خواهد بود.»

در بخش دیگری از این مقاله، به عواملی که باعث برانگیختن رغبت کودکان و نوجوانان به مطالعه نشریات ویژه خودشان می‌شود، مسئولیت والدین، مربیان و مسئولان تربیتی و کتابخانه‌های مدارس و بالاخره جایگاه وسایل ارتباط جمعی در امر معرفی نشریات و ترغیب کودکان و نوجوانان به مطالعه اشاره شده است.

سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، شماره ۲، ۲، سال ۱۳۷۶-۱۳۷۷
نقش مطبوعات کودکان و نوجوانان در ایجاد رغبت به مطالعه
 نویسنده: محمدعلی شامانی

مقاله در این مقاله نویسنده به بررسی اشکالات و نارساییهای مطبوعات کودک و نوجوان و نقش آنها می‌پردازد و پیشنهاد خود را برای بهبود این مشکلات ارائه می‌دهد. او معتقد است که ناآگاهی از خواستها و نیازهای کودکان موجب شده است آنچه توسط تلاشگران عرضه مطبوعات کودکان و نوجوانان تولید می‌شود، بدون خواننده بماند. شامانی در قسمتی از این مقاله می‌گوید: «اکثر نشریات کودکان و نوجوانان ما مثل خواهران و برادران چندقلو شبیه به هم هستند؛ با اندک

سایر مقالات سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان (شماره ۲ و ۳) جهت اطلاع علاقه‌مندان:

○ نظام حقوقی نشریات ویژه کودکان و نوجوانان
- مقاله تحقیقی
- رؤیا معتمدزاد

○ بررسی دیدگاه امام (ره) در زمینه مطبوعات نوجوان (سهم مطبوعات در تربیت نسل نوجوان)
- مقاله
- رضا سالک

○ شعر و خبر مطبوعات کودک و نوجوان در سال ۱۳۷۵
- مقاله
- شورای کتاب کودک

○ نشریات کودک و نوجوان در نمایشگاه بولونیا (در ۵ بخش)
- محمدرضا زلزلی

○ هر روز کمرنگ‌تر از دیروز (آموزش مطبوعات کودک و نوجوان)
- مقاله
- حمیرا مصباحی

○ نقشی از عشق بر ضمیر آینه‌ها
گزارش اولین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان «کانون»
۱۳۷۵
- مزگان احمدی

فهرست مقاله‌هایی که دسترسی به آن میسر نبود فقط جهت اطلاع:

□ روزنامه، ایرانیان ۷۷/۶/۸
اتفاقی که نوشتن می‌افتد
نقد و بررسی کتاب «بفتش‌های در قطب»، نوشته جانی روداری؛ ترجمه فرشته ساری
نقد و بررسی از: فرهاد گوران

□ ماهنامه، تربیت (سال چهاردهم، شماره ۲)
رابطه بین تماشای تلویزیون و مهارت‌های مطالعه و خواندن در کودکان
مقاله: دکتر اسماعیل بیابانگرد

□ ماهنامه، جامعه سالم، (سال هشتم، شماره ۴۰)
شهریور ۱۳۷۷
کودکان و دنیای تصاویر
مقاله: فاطمه قاسم‌زاده

□ فصلنامه، رسانه، (سال نهم، شماره ۲، شماره پیاپی ۳۴) - تابستان ۱۳۷۷
دوره کوتاه مدت آموزش برای مطبوعات کودک و نوجوان، توفیق نسبی در اولین تجربه
مقاله: نسترن فلر اردلان

□ فصلنامه، زبان و ادب، (سال دوم، شماره ۴) تابستان ۱۳۷۷
چکیده مقاله، سه اثر از مارسل پانیون و تأثیر آن بر ادبیات کودکان
مقاله: ابراهیم کاظمی

□ فصلنامه، کتابداری و اطلاع‌رسانی (سال اول، شماره ۳) بهار ۱۳۷۷
نوش آفرین انصاری و بازی‌نستکی؟!
مقاله

□ فصلنامه، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد (سال سی‌ام شماره ۱ و ۲، شماره پیاپی ۱۱۶ - ۱۱۷) - بهار و تابستان ۱۳۷۶

- قصه‌های حیوانات در ادبیات معاصر عربی در مصر
مقاله: علی منتظمی

بخشی از کتاب ادبیات کودک و نوجوان، نوشته علیرضا حافظی